

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

N Á L E Z

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 73/2019-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. februára 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Mojmíra Mamojku a zo sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED] [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Marcelom Dolobáčom, PhD., Žižkova 39, Košice, pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 21 Cb 128/2010 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] [REDACTED], na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 21 Cb 128/2010 p o r u š e n é b o l i .

2. [REDAKOVANÉ], priznáva finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré je Okresný súd Prešov p o v i n n ý zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Prešov je p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ], trovy právneho zastúpenia v sume 415,51 € (slovom štyristopätnásť eur a päťdesiatjeden centov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. Marcela Dolobáča, PhD., Žižkova 39, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a sťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 73/2019-12 z 29. októbra 2019 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 21 Cb 128/2010 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uviedla, že v napadnutom konaní vedenom pred okresným súdom, v ktorom je v procesnej pozícii žalobkyne, „o zaplatenie sumy vo výške 5 988,81 € s prísl. titulom nezaplatenia kúpnej ceny za dodaný tovar“ dochádza k zbytočným priet'ahom. Konanie začalo návrhom na vydanie platobného rozkazu zo 4. septembra 2009, ktorý bol okresnému súdu doručený 7. septembra 2009, a do podania ústavnej sťažnosti nebolo vo veci právoplatne rozhodnuté. Okresný súd rozsudkom č. k. 21 Cb 128/2010-201 z 8. októbra 2014 vo veci rozhodol tak, že žalobu zamietol.

Uznesením Krajského súdu v Prešove č. k. 1 Cob 49/2015-245 z 30. júna 2016 bol uvedený rozsudok okresného súdu zrušený a vec bola okresnému súdu vrátená na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľka vytkla, že okresný súd v napadnutom konaní nepostupuje dostatočne efektívne a medzi vykonaním jednotlivých úkonov dochádza k jeho dlhodobej nečinnosti.

4. Sťažovateľka podala predsedovi okresného súdu sťažnosť na prieťahy v konaní z 1. decembra 2016. Predseda okresného súdu však vo svojej odpovedi iba uviedol, že podanú sťažnosť považuje za vybavenú, pretože zákonný sudca nariadil termín pojednávania na 28. február 2017. Zároveň sa predseda súdu ospravedlnil za oneskorené zaslanie odpovede. Sťažovateľka konštatovala, že ani využitie uvedeného prostriedku nevedlo k náprave, pojednávanie nariadené na 28. február 2017 bolo deň pred jeho uskutočnením odročené na neurčito, pričom „*Okresný súd odvtedy s výnimkou doručovania podaní medzi stranami (niekedy však aj s oneskorením v dĺžke dosahujúcej takmer 5 mesiacov) nevykonával žiadne efektívne procesné úkony.*“.

5. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, sťažovateľka je toho názoru, že ide o skutkovo jednoduchú vec, ktorá nevyžaduje rozsiahle dokazovanie, pričom takýto obchodný spor patrí do každodennej rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Zároveň zdôraznila, že žiadnym spôsobom neprispela k neúmernej dĺžke súdneho konania ani k nedôvodným prieťahom, pretože bola a je v napadnutom konaní súčinná.

6. Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že okresný súd v napadnutom konaní porušil jej základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prieťahov a zaplatiť sťažovateľke finančné zadosťučinenie v sume 5 500 €, ako aj náhradu trov konania.

7. Vec sťažovateľky bola v súlade s čl. X bodom 5 písm. c) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 schváleného 16. októbra 2019 prerozdelená náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov a pridelená sudcovi spravodajcovi Martinovi Vernarskému. V zmysle čl. II bodov 3 a 5 Rozvrhu práce Ústavného súdu

Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 bola vec prerokovaná v treťom senáte ústavného súdu v zložení Mojmir Mamojka (predseda senátu) a sudcovia Peter Straka a Martin Vernarský.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a ďalšie podania sťažovateľky

8. Na výzvu ústavného súdu sa podaním sp. zn. 1 SprO 1582/2019 zo 4. decembra 2019 doručeným ústavnému súdu 9. decembra 2019 vyjadril k ústavnej sťažnosti predseda okresného súdu, v ktorom uviedol chronologický prehľad jednotlivých úkonov okresného súdu a konštatoval, že vec nie je skutkovo a právne náročná, nezistil žiadne prekážky pre postup súdu, pričom nečinnosť súdu bola spôsobená opakovanou dlhodobou práceneschopnosťou zákonného sudcu od 8. januára 2018 do 2. apríla 2018 a následne od 4. júna 2018 do 31. decembra 2018. Predseda okresného súdu tiež uznal, že zbytočné prietahy boli spôsobené súdom aj v čase od 9. januára 2019 do 5. novembra 2019, keď bol nariadený termín pojednávania.

9. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení zároveň vyslovil súhlas s upustením od ústneho pojednávania v danej veci v zmysle § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

10. K vyjadreniu predsedu okresného súdu zaujal na základe výzvy ústavného súdu stanovisko aj právny zástupca sťažovateľky. Tento vo svojom podaní doručenom ústavnému súdu 20. januára 2020 uviedol, že v napadnutom konaní ide o skutkovo a právne jednoduchú vec, čo vo vyjadrení potvrdil aj okresný súd, a nečinnosť bola spôsobená výlučne okresným súdom. Zároveň poukázal na obdobie nečinnosti súdu v dĺžke viac ako rok a desať mesiacov, a to od 15. decembra 2017 do nariadenia pojednávania na 14. január 2020, keď súd nevykonával žiadne efektívne procesné úkony.

11. Právny zástupca sťažovateľky vo svojom stanovisku tiež uviedol, že na pojednávaní konanom 14. januára 2020 došlo k schváleniu súdneho zmieru, avšak mimosúdne rokovanie uspokojilo nárok sťažovateľky len čiastočne, pričom takéto uspokojenie nároku sťažovateľka uprednostnila „*pred časovo neistým rozhodnutím súdneho orgánu, ktorého rozhodovanie trvá už viac ako 10 a pol roka*“.

12. Sťažovateľka už v podanej ústavnej sťažnosti vyslovila súhlas s upustením od ústneho pojednávania.

13. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Relevantná právna úprava a judikatúrne východiská ústavného súdu

14. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

15. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

16. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

17. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

18. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

19. Sťažovateľka sa svojou ústavnou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pričom k porušeniu sťažovateľkou označených práv malo dôjsť postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

20. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

21. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

22. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

IV.

Posúdenie vecí ústavným súdom

23. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

24. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 17 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prieťahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb, ďalej z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania (obdobne predtým § 6 a § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30. júna 2016).

25. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, kde je sťažovateľka v procesnej pozícii žalobkyne v konaní o zaplatenie sumy 5 988,81 € s príslušenstvom z titulu nezaplatenia kúpnej ceny za dodaný tovar, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka konania nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci.

26. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným prieťahom.

27. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prieťahov v doterajšom priebehu konania. Celkovú dĺžku napadnutého konania (takmer 10 rokov a 5 mesiacov od jeho začatia s tým, že spis sa nachádzal na odvolacom súde vyše 1 roka) ústavný súd v okolnostiach danej veci považuje z ústavnoprávneho hľadiska za neakceptovateľnú, a preto nie je ani potrebné osobitne hodnotiť jednotlivé procesné úkony vykonané v rámci napadnutého konania. Napriek tomu ústavný súd

poukazuje predovšetkým na obdobie nečinnosti okresného súdu v trvaní takmer 1 rok a 2 mesiace v období od polovice apríla 2013 do 2. júna 2014, keď bol nariadený termín pojednávania a na obdobie nečinnosti v trvaní približne 1 rok a 11 mesiacov, uznanej aj zo strany okresného súdu, v období od polovice decembra 2017 do 5. novembra 2019, keď bol nariadený termín pojednávania.

28. Ústavný súd z predloženého súdneho spisu zistil, že na pojednávaní konanom 14. januára 2020 došlo k uzavretiu zmieru, ktorý bol okresným súdom schválený. Uznesenie o schválení zmieru nadobudlo právoplatnosť 22. januára 2020.

29. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'účinenia

30. Hoci ústavný súd zistil, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označených práv s'ťažovateľky, neprikázal mu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 21 Cb 128/2010 konal bez zbytočných priet'ahov v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy, pretože označená vec už bola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej s'ťažnosti s'ťažovateľky právoplatne skončená, a to uznesením okresného súdu č. k. 21 Cb 128/2010-319 zo 14. januára 2020 o schválení zmieru, ktoré nadobudlo právoplatnosť 22. januára 2020.

31. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

32. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadost'účinenie, ak o to požiadal.

33. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'účinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

34. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadost'účinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadost'účinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

35. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadost'účinenia v sume 5 500 €, čo odôvodnila vážnymi pochybeniami zo strany okresného súdu, celkovou dĺžkou napadnutého konania a jej stavom právnej neistoty.

36. Cieľom primeraného finančného zadost'účinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

37. Pri určení primeraného finančného zadost'účinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'účinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

38. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, ako aj na jeho neodôvodnenú nečinnosť v trvaní spolu minimálne 3 roky a 1 mesiac, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde, správanie sťažovateľky, ako aj všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy 2 000 € pre sťažovateľku za primerané finančné zadost'účinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde.

VI.

Trovy konania

39. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom.

40. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

41. Ústavný súd podľa § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov priznal sťažovateľke náhradu trov konania v sume 415,51 € z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2019 (príprava a prevzatie vecí a písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti) v hodnote po 163,33 € vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 9,80 €. Uvedené sumy sa zvyšujú o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 %, keďže právny zástupca sťažovateľky je platiteľom tejto dane. Náhradu za tretí úkon právnej služby – stanovisko k vyjadreniu okresného súdu doručené ústavnému súdu 20. januára 2020, ústavný súd sťažovateľke nepriznal, pretože obsah doručeného stanoviska nepovažoval za taký, ktorý by prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci.

42. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

43. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. februára 2020

Mojmír Mamojka
predseda senátu